

Консультація для батьків

**«Посієш звичку – пожнеш
характер»**

У формуванні особистості значення звичок важко переоцінити. Недаремно народна мудрість стверджує: «Посієш звичку - пожнеш характер». Від того, якими навичками володіє людина, він виглядає або привабливим, вихованим, або відштовхуючим, що викликає осуд. Що таке звичка? Звичка - це дії, що здійснюються як би машинально, постійно і при певних умовах: вранці, вставши з ліжка, ми одягаємося, вмиваємося, чистимо зуби; повернувшись з вулиці, витираємо ноги, перш ніж увійти в кімнату, знімаємо верхній одяг ...Так ми діємо в силу того, що подібні дії стали для нас природними. Ми не витрачаємо розумових зусиль і напруження волі: дії відбуваються як би автоматично.

Це звички-помічники, які змушують чинити так, як треба, і одночасно звільняють наші думки для більш значної розумової діяльності. Вони виникли завдяки численним повторенням. Не будь цих звичок-помічників, як важко довелося б нам! То і справа «подсмакувай» за собою: не забудь, не забудь це, як би не увійти в кімнату в брудному взутті, зняти верхній одяг.

Людина набуває не тільки корисні звички, а й негативні: позіхає або чхає і забуває прикрити при цьому рот, розмовляє голосно, надмірно жестикулюючи; хрумтить пальцями, розмовляє з набитим їжею ротом...Ці звички складаються в дитинстві і закріплюються всієї подальшої життям. Якщо людина позбавлена самокритичності, вважає, що оскільки «звичка - друга натура», що з нею боротися марно, то цей важкий багаж він несе через усе життя.

З чого починається виховання звичок, допомагають маленькій дитині вести себе правильно? Очевидно, з самого доступного, конкретного і видимого - з зовнішніх форм поведінки (які дитина засвоює насамперед по наслідуванню). Якщо об'єкти для наслідування позитивні, то дитина накопичує багаж звичок-помічників, які організовують його поведінку. Засвоєні зовнішні форми поведінки, хоча ще і не осмислені їм глибоко, все ж дисциплінують його, підтягують, зобов'язують до стриманості.

Трапляється, дитина мимоволі проявляє себе як не треба. Якщо його не поправляють, не вчать як треба, то ці негативні способи поведінки вкорінюються. Звичка до зовнішньої бескультурності поступово огрубляє дитини, збіднює його внутрішній світ. Наприклад, відсутність у дитини

звички правильно реагувати на батьківське «не можна» є джерелом багатьох негативних проявів: упертість, примхи, емоційних зривів.

В основі будь-якої звички лежить цілий ряд навичок, які забезпечують правильність дій, їх швидкість, якість. Але дитина ще не володіє необхідними навичками, у нього достатньо розвинена координація рухів, і його дії виглядають недолугими, безпорадними. Подивіться, як незграбно він тримає ложку, з якими труднощами розстібає ґудзик, знімає шапку і т. д. Для того щоб все це робити правильно, йому необхідні відповідні навички, пов'язані з тим чи іншим дією. По мірі багаторазового повторення одних і тих же дій поступово виникне відповідний навик. Навичка ж знімати з себе плаття, колготи і т. п. потім перейде у звичку роздягатися самотійно за умови, що малюк систематично вправляється у цих діях.

Батьки повинні стежити за тим, щоб у дитини формувалися позитивні звички, які мають величезне значення в його розвитку. Діти, які живуть з режиму, зазвичай добре сплять, з апетитом їдять, врівноважені, спокійні і помірно активні. При цілеспрямованому вихованні у них досить легко складається цілий ряд важливих навичок, які допомагають їм нормально рости і розвиватися (звичка до чистоти, вміння помічати неохайність в одязі). Дорослий висловлює свою вимогу у вигляді простих і зрозумілих правил: «Стеж за своїм одягом, не пачкай її»; «Знімаючи з себе сукню, не забудь його акуратно скласти, інакше воно безсумнівно зімне і буде як старе».

День у день виконуючи ці правила, дитина набуває необхідні навички, які в подальшому переростуть у звичку, потреба бути акуратним в усьому - у змісті одягу, іграшок, книжок, своїх речей. Потреба бути охайним спонукає дитину акуратніше є, не бруднитися, користуватися носовою хусткою, серветкою.

Так, одна укорінена звичка прокладає дорогу для становлення інших. Це відноситься до виникнення і позитивних, і негативних звичок. Про це важливо пам'ятати, оскільки одна погана звичка може потягнути за собою ланцюжок поганих.

Іноді батьки вважають, що діти наслідують звички від близьких, і в підтвердження кажуть: «Розкидана, неорганізована - вся в матір»; «Упертий, як батько, ні за що не переконаєш». До речі, слова «упертий, як батько» дитина не сприймає як осуд, радше це своєрідне заохочення (який малюк не хоче бути схожим на своїх батьків!), в результаті

закріплюються негативні звички.

Ці погляди помилкові. Дитина не успадковує звички від близьких, а набуває їх завдяки постійному спілкуванню, шляхом наслідування, а головне виховання. Трапляється, що дитину мало не до двох-трьох років годують з ложки, миють, одягають, постійно йдуть на поступки.

Подібний спосіб життя істотно впливає на поведінку дитини: він росте неорганізованим, незібраним, а його вчинки часто залежать від його бажання і настрою. Підростаючи, він починає диктувати батькам свої умови: «Хочу - не хочу»; «Буду - не буду»; «Це не подобається». Так, батьки непомітно для себе допускають нагромадження дитиною аморальних звичок поведінки.

Найефективніший засіб проти поганих звичок - їх попередження. Але якщо виникла небажана звичка, то можна допомогти дитині звільнитися від неї. Це ніколи не пізно навіть дорослим людям, а маленькій дитині зробити це значно легше, так як він володіє легкою навчаються і піддатливістю педагогічним впливам. Терпіння вихователя, час і підтримка батьків допомагають поступово позбавлятися від поганої звички.

Щоб виробити у дитини міцні позитивні звички, потрібна постійна увага до створення умов, за яких дитина могла б день у день тренуватися в правильних, корисних діях. Навіть такий простий навик, як умивання, виробляється правильно, якщо малюк може дістати до крана, якщо в його розташуванні завжди є мило, рушник і якщо дорослий, навчивши його послідовності дій, стежить, щоб ця послідовність завжди дотримувалася. Щоб чистота рук стала потребою, треба ще привчити мити руки після будь-якого забруднення.

Якщо дитина з малого віку звикає прибирати за собою речі, проявляє ввічливість до старших, допомагає їм і т. п., то ці дії і форми поведінки, повторюючись день у день, поступово перетворюються в звичні, природні, що впливають із внутрішньої необхідності.

Звички у дітей можуть легко втрачатися. Достатньо іноді змінити умови або послабити контроль за дитиною, як тут же змінюється його поведінка.

У дошкільний період, коли закладається фундамент особистісних якостей, важливо формувати моральні звички, які виражаються в культурі спілкування, організованості, дисциплінованості, працьовитості. Це також і гігієнічні звички, які допомагають дитині виглядати охайно і підтягнуто, утримувати в порядку свої речі.

Для того, щоб моральні звички стали нормою, важливо створити

оптимальні умови для вправи дитини в моральних вчинках.

Потрібні звички успішно формуються, якщо виконуються постійно, в будь-яких умовах.